

Kulturdepartementet

Strategi

Sterkere tilbake – En mer inkluderende idrett

Regjeringens idrettsstrategi

[INNHOLD]

1 Innledning	7	3 Det skal være mulig å delta i idrett for barn og ungdom med ulike interesser og motivasjon	17
1.1 Betydningen av idrett	7	3.1 Barne- og ungdomsidrett i Norges idrettsforbund	18
1.2 Bakgrunn for strategien	7	3.1.1 En verdibasert barneidrett	19
1.3 Formålet med strategien	8	3.1.2 En verdibasert ungdomsidrett	19
1.3.1 Anerkjennelse av ulike interesser og motivasjon for deltakelse	9	3.1.3 Arbeidet mot seksuell trakassering og overgrep	20
1.3.2 Deltakelse uavhengig av sosial og kulturell bakgrunn	9	3.2 Egenorganisert idrett og fysisk aktivitet	21
1.3.3 Deltakelse blant personer med funksjonsnedsettelse	9	3.2.1 Lokal tilrettelegging for egenorganisert aktivitet	21
1.3.4 Kjønnsløst og likestilling	9	3.2.2 Tverga – ressurscenteret for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet i Norge	22
1.3.5 Idrett skal være fri for all form for diskriminering, hets og trakassering	9	3.3 Oppfølging	23
1.4 Struktur og innhold	9		
2 Tiltak som skal bidra til å gjenoppta idrettsaktivitet etter pandemien	11	4 Mangfoldig og inkluderende deltakelse i idrett	25
2.1 Behovet for tiltak	11	4.1 Et treårig krafttak for mangfold og inkludering i idrett	26
2.2 Ekstraordinær styrking av tilskudd til lokale lag og foreninger	12	4.1.1 Motvirke sosiale forskjeller i deltakelse	26
2.3 Ekstraordinært tilskudd til særforbund og idrettskretser	13	4.1.2 Fremme likeverdige muligheter til deltakelse uavhengig av kjønn	28
2.4 Ekstraordinært tilskudd til kampanjen Tilbake til idretten	13	4.1.3 Deltakelse i idrett uavhengig av funksjonsnedsettelse	30
2.5 Ekstraordinært tilskudd til Tverga	13	4.1.4 Idrett skal være fri for rasisme, diskriminering og hets	31
2.6 Innhenting av forskningsbasert kunnskap	14	4.2 Styrke ordningen Inkludering i idrettslag	33
2.7 Oppfølging	14	4.3 Søknadsbasert ordning for mangfolds- og inkluderingsprosjekter	34
		4.4 Oppfølging	34

FORORD FRA KULTUR- OG LIKESTILLINGSMINISTEREN

«Idrett er for alle». En vedtatt sannhet eller et uoppnåelig mål? I over ett år har samfunnet vært preget av en pandemi som har rammet oss hardt. For å sikre liv og helse har regjeringen vært nødt til å innføre tiltak som har gått utover vår frihet.

Idretten er kanskje vår viktigste bevegelse. Idrett former mennesker, bygger fellesskap og gir oss tilhørighet til et miljø og til hverandre. Som idrettsminister ser jeg viktigheten både av en stor organisert bevegelse og av levende egenorganiserte miljøer. Det sikrer aktivitet og mangfold i hele landet. For meg personlig har egenorganisert idrett vært viktig. For helsen, både psykisk og fysisk, for vennskap og for identiteten min.

Når vi i skrivende stund forhåpentligvis er på vei ut av pandemien er det avgjørende at vi gjør det vi kan for å hindre at den skaper økte skjevheter i deltakelse. Vi skal bygge en mangfoldig og inkluderende idrett. Det er noe av grunnlaget for denne idrettsstrategien.

Derfor handler denne idrettsstrategien om mangfold og deltakelse, om de verdimessige sidene ved idrett og noen kortsiktige satsinger som skal bidra til å få aktiviteten opp igjen etter pandemien. Den handler om mangfold og deltakelse fordi idrettens relevans og styrke ligger i dens inkludering og i dens fellesskap.

Jo større det fellesskapet er, desto sterkere blir bevegelsen. Og etter mange måneder med pandemi er det avgjørende at vi går i dybden bak frafallstallene og ser hvordan vi igjen kan bidra til å bygge opp, og bygge bedre. Strategien handler om de verdimessige sidene av idrett, om alt idrett kan bety for store og små i svømmehaller og på basketbaner, i hoppbakker, på gressletter og i skatehaller.

Skal vi lykkes med dette må vi ha en inkluderende idrett, fri for fordommer, diskriminering og hets. En idrett som er åpen for alle, uavhengig av bakgrunn, seksuell orientering, etnisitet, religion eller funksjons- evne. Idrett er en arena hvor mange barn og unge opplever livsmestring, og for mange blir den tilhørigheten og det samholdet med dem livet ut. Derfor vil regjeringen at den store idrettsbevegelsen også blir bedre til å lytte. Til nye stemmer, nye behov og nye interesser. En idrettsbevegelse som ikke utvikler seg står ikke stille. Den beveger seg sakte men sikkert bakover.

Nå skal vi gjenoppbygge til noe enda bedre, og vår kanskje viktigste bevegelse er helt avgjørende i arbeidet med å utvikle mennesker, bygge fellesskap og skape samhold. Det du leser nå er en strategi for deltakelse, likeverd, frihet og muligheter for alle. Det du leser nå er regjeringens idrettsstrategi.

Abid Raja

kultur- og likestillingsminister

INNLEDNING

1.1 Betydningen av idrett

Deltakelse i idrett har stor betydning både for den enkelte og for samfunnet. Dette gjelder både organisert idrett og egenorganisert idrett og fysisk aktivitet. Koronapandemien har tydeliggjort det. Vi har blitt ekstra oppmerksomme på hvilken betydning idrett har.

Deltakelse i idrett gir rom for å utfolde seg, utfordre grenser, lære, mestre og vokse. Fysisk aktivitet i form av mosjon, trening eller konkurranser skaper glede og mestring og gir positive opplevelser.

Deltakelse i idrett betyr også deltakelse i sosiale fellesskap. Idrett har stor verdi som arena for sosial integrering. Mennesker med ulik bakgrunn møtes og står sammen om en felles interesse for å skape og utøve aktivitet. I dette ligger det en sosial kraft som skaper vennskap og sosiale nettverk.

Idrett er en sentral oppvekstarena. I Ungdata 2017 svarer 93 % at de har deltatt i organisert idrett i oppveksten. Samtidig driver mange unge egenorganisert idrett og fysisk aktivitet utenfor idrettslag. De organiserer aktiviteten selv, ofte sammen med venner i sosiale fellesskap.

Idrett er viktig i et inkluderende lokalsamfunn. Deltakelse hindrer utenforskap og fremmer inkludering. Det gjelder både deltakelse i selve idrettsaktiviteten og deltakelse som frivillig.

Frivilligheten står sterkt i Norge. Tall fra Satellittregnskap for ideelle og frivillige organisasjoner viser at ulønnet innsats utgjør ca. 142 000 årsverk (tall for 2018). Idrett er den største arenaen for frivillig innsats og står alene for 35 000 årsverk.

Frivillighet er en forutsetning for idrett. Den frivillige innsatsen i idrettslagene muliggjør det brede aktivitets-tilbudet som hver dag tilbys barn og ungdom i hele landet. Frivillig innsats ligger også til grunn for aktiviteten i egenorganiserte idrettsmiljøer. Frivilligheten gjør idrett til en sentral bidragsyter til sosial integrasjon, nettverk, fellesskap og tillit.

1.2 Bakgrunn for strategien

Våren 2019 besluttet regjeringen å igangsette arbeidet med en melding til Stortinget om idrettspolitikken. Intensjonen var å legge fram en melding våren 2021. Pandemien endret planene.

Vi kjenner ikke godt nok hvilke effekter pandemien vil ha for idrett på sikt. Vi har dermed ikke et godt nok kunnskapsgrunnlag for å gjøre langsiktige prioriteringer i idrettspolitikken. Derfor legger vi ikke fram en idrettsmelding som planlagt. Regjeringen har som mål å legge frem en melding etter at pandemien er over og når man kan vurdere de langsiktige konsekvensene pandemien har hatt for idrett, og hvilke politiske tiltak som må iverksettes som konsekvens av pandemiens effekter.

Avhengig av pandemiens effekter vil realisering av målene i idrettspolitikken kunne kreve omprioritering av ressurser og særskilt vektlegging av ulike tiltak. Langsiktige prioriteringer skal være basert på oppdatert kunnskap om de utfordringer sektoren står overfor.

Kulturdepartementet vil prioritere innhenting av forskningsbasert kunnskap om konsekvensene av pandemien for idrett. Et oppdatert kunnskapsgrunnlag kan danne grunnlag for en idrettsmelding som presenterer en helhetlig plan for utforming av idrettspolitikken.

Selv om vi ikke kjenner de langsiktige effektene av pandemien, er det behov for tiltak som på kort sikt kan bistå i arbeidet med å gjenoppta ordinær aktivitet. Mange av de som ikke har deltatt i idrett under pandemien vil forhåpentligvis delta når aktiviteten gjenopptas. Samtidig vil det kunne kreve særskilte tiltak og prioriteringer for å få alle tilbake i aktivitet. Regjeringen ønsker å bistå i dette arbeidet.

Regjeringen ser også et særlig behov for å fremme mangfold i idrett. Fordi idrett har så stor betydning både for enkeltpersoner og for samfunnet, er det behov for å arbeide målrettet for å sikre mangfoldig og inkluderende deltakelse.

Samfunnet er i stadig utvikling. Aktivitetsmønstre endrer seg. Demografiske endringer gjør seg gjeldende og mangfoldet i samfunnet vårt er stort. Dersom idrett skal videreutvikle sin posisjon som en attraktiv og relevant arena for deltakelse, må den speile samfunnet.

Mangfold er en generell prioritering i idrettspolitikken. Regjeringen forutsetter at mottakere av statlige tilskudd arbeider kontinuerlig med å realisere mangfoldig og inkluderende deltakelse.

Samtidig ser regjeringen behov for en særskilt prioritering av mangfold og inkludering de neste årene. Pandemien og de innførte smitteverntiltakene har potensielt store konsekvenser for sårbare barn og unge og deres familier. Barne- og familiedepartementet nedsatte derfor en koordineringsgruppe for tjenestetilbudet til sårbare barn og unge. Koordineringsgruppen, som ledes av Barne- ungdoms- og familiedirektoratet, har fulgt tett med på tilbudet til sårbare barn og unge under pandemien.

Vi har foreløpig ikke systematisk kunnskap om hvem som ikke har deltatt i idrett under pandemien eller hvem som har høyest terskel for å vende tilbake. Det er

likevel behov for noen umiddelbare tiltak for å sikre at pandemien ikke bidrar til økte sosiale skjevheter i deltakelse.

Regjeringen la 23. juni 2021 fram stortingsmeldingen *Mål med mening*. Meldingen handler om Norges arbeid med bærekraftsmålene frem mot 2030. Idrett har betydning for realisering av flere av bærekraftsmålene.

Denne strategiens vektlegging av mangfoldig og inkluderende deltakelse har særlig relevans for bærekraftsmål 5, 10 og 11. Mål 5 handler om likestilling mellom kjønn, og vi vet at det er ulik deltakelse i idrett avhengig av hvilket kjønn du har. Mål 10 handler blant annet om å fremme sosial, økonomisk og politisk inkludering av alle, uavhengig av eksempelvis alder, kjønn, funksjonsevne, etnisitet, religion, økonomisk eller annen status. Mål 11 handler om å sikre inkluderende og bærekraftige lokalsamfunn.

En senere idrettsmelding vil ha en helhetlig gjennomgang av idrettspolitikken og vil dermed berøre flere av bærekraftsmålene, herunder målene knyttet til klima og miljø.

1.3 Formålet med strategien

Denne strategien erstatter ikke en idrettsmelding. Den har en kortere tidshorisont, og den gir ikke en helhetlig gjennomgang av idrettspolitikken. Sentrale temaer som anlegg, toppidrett og antidoping blir ikke drøftet, men vil være viktige temaer i en idrettsmelding.

Strategien tar utgangspunkt i gjeldende mål og målgrupper i idrettspolitikken. Alle som ønsker det skal ha mulighet til å delta i idrett eller drive fysisk aktivitet. Samtidig er barn og ungdom (6-19 år) og personer med funksjonsnedsettelse prioriterte målgrupper.

Med denne strategien vil regjeringen fremme mangfold og inkludering i idrett og bidra til å styrke idrettsaktiviteten etter pandemien.

Økt mangfold er en hovedprioritering på Kulturdepartementets politikkområder. Mangfold handler om at kunst- og kulturlivet, idretten og frivilligheten skal speile befolkningen. I denne strategien brukes et bredt mangfoldsbegrep. Alle, uavhengig av f.eks. sosial bakgrunn, etnisitet, religion, kjønn, kjønnsidentitet, seksuell orientering eller funksjonsnedsettelse skal oppleve idrett som en representativ og inkluderende arena.

Mangfold forutsetter likestilling. Likestillings- og diskrimineringsloven definerer likestilling som likeverd, like muligheter og like rettigheter. Likestilling forutsetter tilgjengelighet og tilrettelegging.

Alle som ønsker å drive idrett skal føle seg velkomne og ha likeverdige muligheter for deltakelse. Terskelen for deltakelse skal være lav.

1.3.1 Anerkjennelse ulike interesser og motivasjon for deltakelse

Barn og ungdom har ulike interesser og motivasjon for å drive idrett. En mangfoldig og inkluderende idrett forutsetter at barn og ungdom kan drive sin aktivitet på egne premisser, basert på egne ønsker og behov.

Aktivitetsmønstre utvikler seg over tid. Den statlige idrettspolitikken må være tilpasset dette og understøtte utviklingen. Gjennom idrettspolitikken ønsker regjeringen å bidra til at barn og ungdom skal ha et relevant og attraktivt aktivitetstilbud både gjennom egenorganisert idrett og fysisk aktivitet og innenfor den organiserte idretten.

1.3.2 Deltakelse uavhengig av sosial og kulturell bakgrunn

Idrettsforskningen viser at det er sosiale forskjeller i deltakelse. Minoritetsjenter er særlig underrepresentert. En mangfoldig og inkluderende idrett forutsetter lave økonomiske og kulturelle barrierer for deltakelse. Alle barn og ungdom som ønsker å delta i idrett skal ha mulighet til dette.

1.3.3 Deltakelse blant personer med funksjonsnedsettelse

En mangfoldig og inkluderende idrett forutsetter at personer med funksjonsnedsettelse kan delta på lik linje med andre. Universell utforming skal bidra til inkluderende idrett med likestilling og deltakelse for alle. Idrettskretser og særforbund skal bistå idrettslagene med å tilrettelegge for deltakelse for parautøvere.

1.3.4 Kjønnbalanse og likestilling

En mangfoldig idrett forutsetter kjønnbalanse og likestilling. Det skal være likeverdige rammevilkår for deltakelse uavhengig av kjønn, både i breddeidrett og toppidrett.

1.3.5 Idrett skal være fri for all form for diskriminering, hets og trakassering

Idrett skal være en trygg arena for deltakelse. Det er nulltoleranse for all form for diskriminering, hets og trakassering.

1.4 Struktur og innhold

I kapittel 2 presenteres kortsiktige tiltak for å bistå i arbeidet med å gjenoppta idrettsaktivitet etter pandemien. Det er særlig viktig å sikre at pandemien ikke bidrar til økte skjevheter i deltakelse.

I kapittel 3 vektlegges det at barn og ungdom med ulike interesser og motivasjon skal ha likeverdige muligheter for deltakelse i idrett. Idrettspolitikken skal skape gode rammebetingelser for mangfoldig og inkluderende deltakelse både i organisert idrett og i egenorganisert idrett og fysisk aktivitet.

I kapittel 4 presenteres tre sentrale tiltak som skal bidra til mangfoldig og inkluderende deltakelse i idrett:

- et treårig krafttak for mangfold og inkludering innrettet mot Norges idrettsforbund og deres medlemsorganisasjoner
- Revidering og styrking av tilskuddsordningen Inkludering i idrettslag
- En åpen søknadsbasert ordning for tilskudd til mangfolds- og inkluderingsprosjekter i idrett.

[2]

TILTAK SOM SKAL BIDRA TIL Å GJENOPPTA IDRETTSAKTIVITET ETTER PANDEMIEN

2.1 Behovet for tiltak

Smitteverntiltak under pandemien har ført til nedstenging av aktivitet, avlyste eller reduserte arrangementer og betydelige inntektsbortfall.

Kompensasjons- og stimuleringsordningene for frivillighets- og idrettssektoren har hjulpet mange idrettsorganisasjoner med å komme seg økonomisk gjennom pandemien.

Samtidig har pandemien ført til et redusert aktivitets-tilbud. For mange idretter har det ikke vært mulig å gjennomføre ordinær aktivitet. Konkurransetilbudet har i lengre perioder vært fraværende.

Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (heretter Norges idrettsforbund) la i begynnelsen av juni fram foreløpige medlemskaps- og aktivitetstall for 2020. Tallene viser en betydelig nedgang.

Det er store variasjoner mellom idrettene. Mens noen har registrert en betydelig nedgang i aktivitetstall, kan andre vise til aktivitetsøkning. Tallene viser også geografiske variasjoner. På tross av strenge smittevernrestriksjoner over lengre tid var nedgangen i medlemskap i 2020 lavest i Viken og Oslo.

Tallene gir ikke et entydig svar på hvordan pandemien har påvirket medlemskaps- og aktivitetstallene. Norges idrettsforbund vil i tiden framover gjøre nærmere analyser av tallene. Selv om det foreløpig knytter seg noe usikkerhet til tallene kan det legges til grunn at pandemien har hatt negativ påvirkning på organisert idrettsaktivitet.

Det siste halvannet året har vært krevende for alle som er involvert i tilrettelegging og utøvelse av idrett. Regjeringen vil berømme alle som har bidratt til å legge til rette for ansvarlig aktivitet innenfor strenge rammer. Det er etablert smittevernsrutiner, og det er utviklet verktøy for oppmøteregistrering både på trening og i konkurranser.

Frivillige over hele landet har lagt ned en formidabel innsats for å kunne gi et tilpasset aktivitetstilbud. Trenerens betydning har blitt særlig merkbar under pandemien. Gjennom kreative løsninger har de lagt til rette for alternativ aktivitet i tråd med smittevernglene. De har klart å skape idrettsglede for tusenvis av barn og ungdom i en vanskelig tid. Flere steder har det også vært et nært samarbeid mellom kommuner og lokalidretten når det gjelder å legge til rette for gode aktivitetstilbud under pandemien.

Eksempel

Basert på økonomisk støtte fra Oslo kommune har Oslo Idrettskrets i 2020 og 2021 gjennomført prosjektet Idrettssommer i Oslo. Målet har vært å aktivisere byens barn og unge i variert idrettsaktivitet i eget nærmiljø, uten at personlig økonomi skulle være til hinder.

Idrettslag i byen har stått for selve aktiviteten. Bymiljøetaten har lagt til rette på kommunale idrettsanlegg, og bydelene har vært aktive partnere. Særforbund og Oslo idrettskrets sitt ungdomsnettverk og aktivitetsguider har også bidratt.

Vi kjenner ikke hvilke konsekvenser pandemien vil ha for deltakelsen i idrett på sikt. Oppdatert kunnskap vil etter hvert danne grunnlag for langsiktige tiltak for å sikre mangfoldig og inkluderende deltakelse.

I denne strategien legges det fram tiltak som på kort sikt skal bidra til gjenopptakelse av aktivitet. Mange av de som ikke har deltatt i idrettsaktivitet under pandemien vil forhåpentligvis raskt finne veien tilbake når aktiviteten gjenopptas. Samtidig vil det kunne kreve særskilte prioriteringer for å få alle tilbake i aktivitet, og kanskje til og med få med enda flere enn før pandemien.

I kapittel 4 drøftes sosiale forskjeller i det ordinære frafallet fra idrett. Realisering av en mangfoldig og inkluderende idrett forutsetter en ekstra innsats for å sikre at pandemien ikke bidrar til økte skjevheter i deltakelse. Regjeringen ønsker derfor å bistå i arbeidet med å gjenoppta idrettsaktiviteten.

I den organiserte idretten skapes aktiviteten i idrettslagene. Pandemien har synliggjort lagenes betydning. Sterke og veldrevne idrettslag bidrar til mangfoldig og inkluderende deltakelse. Strategien inneholder derfor konkrete tiltak for å styrke idrettslagene. Det gis et ekstraordinært tilskudd til lokale lag og foreninger (LAM). Det kombineres med et ekstraordinært tilskudd til idrettskretser og særforbund slik at de kan styrke sin bistand til lagene.

I tillegg gis et ekstraordinært tilskudd til Tverga – ressurscenteret for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet i Norge slik at de kan styrke sitt arbeid overfor kommuner og egenorganiserte miljøer.

2.2 Ekstraordinær styrking av tilskudd til lokale lag og foreninger

Idrettslag over hele landet vil i tiden framover arbeide hardt for å gjenoppta ordinær aktivitet og få tilbake medlemmer som falt fra under pandemien. For mange lag vil det også være behov for å drive nyrekruttering i yngre alderskull som ikke har startet med idrett under pandemien. Arbeidet vil kreve betydelig innsats fra de mange tusen frivillige som utgjør ryggraden i den organiserte idretten.

Fakta

Fra spillemidlene til idrettsformål fordeles det hvert år tilskudd til lokale lag og foreninger som driver idrett og fysisk aktivitet for barn og ungdom. Idrettsrådene fordeler midlene mellom lag og foreninger i sine kommuner. Beløpene de har til fordeling bestemmes av antall innbyggere i målgruppen 6-19 år i kommunen.

Tilskudd til lokale lag og foreninger (LAM) er ett av de viktigste virkemidlene i idrettspolitikken for å styrke rammevilkårene for lokalidretten.

Oslo Economics evaluerte ordningen i 2018¹. De konkluderte med at tilskuddet bidrar til et styrket aktivitets-tilbud, holder kostnadsnivået i lagene nede og understøtter den frivillige innsatsen. Midlene fordeles i sin helhet til lagene.

¹ Oslo Economics, 2018: Evaluering av tilskudd til lokale lag og foreninger (LAM)

Ordningen kombinerer tydelige mål og føringer med stor frihet til å ivareta lokale prioriteringer i fordelingen av midler. Oslo idrettskrets har for eksempel valgt å bruke en andel av midlene til å premiere idrettslag som jobber aktivt for å redusere kostnader for deltakelse.

I den ordinære hovedfordelingen av spillemidler til idrettsformål i 2021 ble tilskuddet styrket med 48 mill. kroner til 420 mill. kroner.

Regjeringen fordeler 50 mill. kroner til et ekstraordinært tilskudd til ordningen i 2021.

Styrkingen av tilskuddet er særlig begrunnet i behovet for å sikre at pandemien ikke bidrar til økte skjevheter i deltakelse. Det vil derfor legges noe sterkere føringer på bruken av det ekstraordinære tilskuddet enn for bruken av de ordinære midlene. Tiltak for å fremme mangfold, inkludering og lav terskel for deltakelse skal prioriteres.

Idrettsrådene har god oversikt over utfordringene de lokale lagene står overfor etter pandemien. Regjeringen forventer at idrettsrådene i fordelingen av midlene bruker denne kunnskapen til å gjøre prioriteringer basert på lokale behov.

2.3 Ekstraordinært tilskudd til særforbund og idrettskretser

Ordinære tilskudd til særforbund og idrettskretser inngår i tilskuddet til Norges idrettsforbund som fordeles i desember hvert år.

Særforbund og idrettskretser bidrar til å styrke aktiviteten i idrettslagene og til å realisere en mangfoldig og inkluderende idrett. Særforbund/særkretser/regioner prioriterer blant annet klubb utvikling, trener- og dommerkurs, verdiprosjekt og råd og bistand til lagene. Idrettskretsene prioriterer blant annet klubb- og idrettsrådsutvikling, lov- og organisasjonsarbeid og styrking av lokalidrettens rammevilkår.

I tiden etter pandemien vil det være ekstra behov for at særforbund og idrettskretser prioriterer klubb utvikling og råd og bistand til lagene. Regjeringen fordeler derfor 35 mill. kroner til et ekstraordinært tilskudd til særforbund og idrettskretser. Formålet er å styrke deres mulighet til å bistå lagene etter pandemien og til å bidra til sterke og veldrevne idrettslag.

Basert på sin kunnskap om behovene etter pandemien gis Norges idrettsforbund ansvar for å fordele de ekstraordinære midlene mellom de enkelte særforbund og idrettskretser. Midlene skal ikke være kompensasjon for tapte inntekter under pandemien. Midlene skal spesifikt benyttes til å styrke idrettslagene.

2.4 Ekstraordinært tilskudd til kampanjen Tilbake til idretten

Norges idrettsforbund vil høsten 2021 gjennomføre en kampanjen Tilbake til idretten for å bistå idrettslagene i arbeidet med å igangsette aktivitet etter pandemien. Målet er at idrettslagene skal stå rustet til å invitere inn og ta vare på dem som ikke har deltatt i idrett under pandemien.

Kampanjen inkluderer en idrettens dag og en idrettens uke i regi av idrettslag og idrettsråd i hele landet. I oppfølgingen skal det blant annet etableres nye lavterskeltilbud, understøttet av særkretser, idrettsråd og idrettskretser, i minst 20 idrettslag i hvert fylke.

Det gis et særskilt tilskudd på 5 mill. kroner til kampanjen.

2.5 Ekstraordinært tilskudd til Tverga

Pandemien har også hatt konsekvenser for utøvelse av egenorganisert idrett og fysisk aktivitet.

Tverga – ressurscenteret for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet i Norge mottar driftstilskudd fra spillemidlene til idrettsformål. De er et kunnskaps- og kompetansesenter der egenorganiserte miljøer og kommuner kan søke bistand. Gjennom sitt arbeid skal Tverga bidra til utvikling av egenorganisert idrett og fysisk aktivitet over hele landet.

Det er særlig behov for å støtte opp under Tvergas arbeid overfor kommuner og egenorganiserte miljøer i tiden etter pandemien. Tverga vil derfor motta et ekstraordinært tilskudd på 3 mill. kroner i 2021.

Tilskuddet er blant annet begrunnet i behovet for å bidra til mangfoldig og inkluderende deltakelse. Tverga skal gjennom sitt arbeid støtte opp under lokal tilrettelegging for attraktive og inkluderende møteplasser for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet.

2.6 Innhenting av forskningsbasert kunnskap

Kulturdepartementet vil prioritere innhenting av kunnskap om konsekvensene av koronapandemien for idrett.

Det er behov for kunnskap om pandemiens konsekvenser for deltakelse i idrett. Det gjelder både deltakelse i organisert idrett og i egenorganisert idrett og fysisk aktivitet. Det er særlig viktig å få kunnskap om hvorvidt pandemien har forsterket de sosiale forskjellene i deltakelse. Det er også behov for kunnskap om hvorvidt pandemien har bidratt til å øke geografiske forskjeller.

Sentrale bidrag til kunnskapsutviklingen vil komme fra aktuelle forskningssentre. I tillegg vil Kulturdepartementet prioritere innhenting av grunnlagsdata og gjennomføring av kartlegginger og enkeltstående prosjekter. Kunnskapsinnhenting vil prioriteres gjennom bruken av spillemidler.

Den oppdaterte kunnskapen vil danne grunnlag for langsiktige prioriteringer og tiltak i regjeringens idrettspolitik. Det skal bidra til å realisere mangfoldig og inkluderende deltakelse i idrett.

2.7 Oppfølging

Følgende tiltak skal bidra til å gjenoppta idrettsaktivitet:

- Det gis et ekstraordinært tilskudd på 50 mill. kroner til lokale lag og foreninger (LAM) i 2021. Midlene skal særlig bidra til å hindre sosiale forskjeller i deltakelse.
- Det gis et ekstraordinært tilskudd på 35 mill. kroner til særforbund og idrettskretser i 2021.
- Det gis et ekstraordinært tilskudd på 5 mill. kroner til kampanjen "Tilbake til idretten".
- Det gis et ekstraordinært tilskudd på 3 mill. kroner til Tverga i 2021.
- Kulturdepartementet vil gjennom bruken av spillemidler prioritere innhenting av forskningsbasert kunnskap om konsekvensene av pandemien.

[3]

DET SKAL VÆRE MULIG Å DELTA I IDRETT FOR BARN OG UNGDOM MED ULIKE INTERESSER OG MOTIVASJON

Motivasjonen for å drive idrett varierer. Variasjonen i interesser er stor. En mangfoldig og inkluderende idrett forutsetter at barn og ungdom kan drive sin aktivitet på egne premisser, basert på egne ønsker og behov.

Aktivitetsmønstre utvikler seg over tid. Gjennom idrettspolitikken ønsker regjeringen å bidra til at barn og ungdom skal ha et relevant og attraktivt aktivitets-tilbud, både gjennom egenorganisert idrett og fysisk aktivitet og innenfor den organiserte idretten. Attraktive tilbud på begge arenaer skal skape grunnlag for mangfoldig og inkluderende deltakelse.

Attraktive aktivitetstilbud forutsetter god involvering av barn og ungdom. Dette gjelder blant annet når kommuner foretar lokale behovskartlegginger på idrettsområdet. Det gjelder også når idrettslag utformer sine aktivitetstilbud. Barn og ungdom har rett til å si sin mening og bli hørt. De skal ha mulighet til å være med på planlegging og gjennomføring av egen idrettsaktivitet.

Idrettspolitikken skal bidra til gode rammevilkår for organisert idrett gjennom tilskudd til anlegg, gjennom aktivitetstilskudd til lokal organisert idrettsaktivitet og gjennom tilskudd til Norges idrettsforbunds sentrallødd, særforbund og idrettskretser.

I kraft av sin størrelse som medlemsorganisasjon for barn og ungdom er det kun Norges idrettsforbund som mottar grunnstøtte slik at de kan tilrettelegge for aktiviteten i idrettslagene. I dette kapitlet redegjøres det for regjeringens forventninger til barne- og ungdomsidretten i regi av Norges idrettsforbund.

Idrettspolitikken skal bidra til gode rammevilkår for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet gjennom tilskudd til anlegg. Driftstilskudd til Tverga – ressurs-senteret for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet i Norge – skal bidra til økt kunnskap og kompetanse om utfordringer og behov, og skape grunnlag for styrket lokal tilrettelegging for egenorganisert aktivitet. I dette kapitlet drøftes videreutvikling av Tvergas rolle som ressurs-senter og behovet for lokal tilrettelegging for egenorganisert aktivitet.

3.1 Barne- og ungdomsidrett i Norges idrettsforbund

Norges idrettsforbund er Norges største barne- og ungdomsorganisasjon og største frivillige bevegelse. Det er ett eller flere idrettslag i alle kommuner. Idrett for personer med og uten funksjonsnedsettelse organiseres bokstavelig talt under samme tak. Visjonen er idrettsglede for alle.

Aktiviteten i lagene ville ikke vært mulig uten de frivillige. De som deltar som styremedlemmer, trenere eller lagledere. De som trækker løyper, er hallvakt eller kjører til konkurranser. De som utfører en av de mange andre små og store oppgavene som gjør idrettslagene i stand til å skape gode idretts- og oppvekstmiljøer.

Treneren er navet i barne- og ungdomsidretten.

Treneren skaper idrettsglede og engasjement. Treneren gir barn og ungdom mestringsfølelse.

Treneren skaper samhold og et godt sosialt miljø. I en del tilfeller er treneren også en person som gir barn og ungdom trygghet og oppmerksomhet i en ellers vanskelig hverdag.

Norges idrettsforbunds formålsparagraf sier at all idrettsaktivitet skal bygge på idrettsglede, fellesskap, helse og ærlighet. Barne- og ungdomsidretten skal drives i tråd med dette verdigrunnlaget. Regjeringen forventer at idrettsorganisasjonen jobber målrettet for å sikre god oppfølging av dette.

Ett av fire kriterier for Norges idrettsforbunds fordeling av spillemidler til særforbundenes barne- og ungdoms-satsing er *Kvalitet og verdigrunnlag*. Norges idrettsfor-

Idrettens barnerettigheter

1. **Trygghet** – Barn har rett til å delta i et trygt treningsmiljø, fritt for press og utnyttelse. Barn under 6 år skal ha med seg en voksen på aktivitetene. Skader skal forebygges.
2. **Vennskap og trivsel** – Barn har rett til å delta i trenings- og konkurranseaktiviteter der det er lagt til rette for at de skal utvikle vennskap og solidaritet.
3. **Mestring** – Barn har rett til å oppleve mestring og lære mange ulike ferdigheter. De skal også ha muligheter for variasjon, øving og samspill med andre.
4. **Påvirkning** – Barn har rett til å si sin mening og bli hørt. De skal ha mulighet til å være med på planlegging og gjennomføring av egen idrettsaktivitet sammen med trenere og foresatte.
5. **Frihet til å velge** – Barn har rett til å velge hvilken idrett, eller hvor mange idretter de vil delta i. De bestemmer selv hvor mye de vil trene.
6. **Konkurranser for alle** – Barn har rett til å velge om de vil delta i konkurranser eller ikke. Barn som melder overgang fra en klubb innen samme idrett skal ha full rett til å delta i konkurranser for en ny klubb straks overgangen er registrert.
7. **På barnas premisser** – Barn har rett til å delta i trenings- og konkurranseaktiviteter som er tilpasset alder, fysisk utvikling og modningsnivå. Idrettslagene og gruppene skal samarbeide for å gi barna et koordinert og allsidig idrettstilbud i deres eget nærmiljø.
8. **Alle skal få være med på leken** – Barn har rett til å delta i idrett uavhengig av familiens økonomi eller engasjement. Barn har rett til å være i et inkluderende idrettsmiljø uten utstyrs- eller kostnadspress.

bund evaluerer hvert år aktivitetstilbudet i barneidretten, ungdomsidretten og paraidretten, forbundenes gjennomføring av klubb utvikling, ledelsesutvikling og trenerutvikling og deres arbeid mot seksuell trakassering og økonomi som barriere. Forbundene gis en score fra 0 til 2 på hvert av punktene. Norges idrettsforbund bør sikre en dynamisk utvikling av kravene som stilles til å oppnå full score.

3.1.1 En verdibasert barneidrett

Barneidretten baserer seg på Idrettens barnerettigheter og Bestemmelser om barneidrett. Idrettslag skal oppnevne en barneidrettsansvarlig. Personen skal sikre at informasjon om bestemmelser og rettigheter spres til trenere, frivillige og foreldre.

Bestemmelser om barneidrett regulerer konkurranser i barneidretten. En av intensjonene er å redusere tid og kostnader brukt på reise til/fra aktivitet. Idrettslagene blir oppfordret til å følge prinsippene også for trening og andre aktiviteter i barneidretten.

Idrettens barnerettigheter er basert på FNs barnekonvensjon. De uttrykker verdiene som skal ligge til grunn for barneidrett i medlemsorganisasjonene.

Idrettens barnerettigheter og Bestemmelser om barneidrett bidrar til å sikre en mangfoldig og inkluderende barneidrett. Det er viktig at alle medlemsorganisasjonene etterlever disse. Alle særforbund som organiserer barneidrett skal jobbe systematisk sammen med sine idrettslag for å skape et aktivitetstilbud på barnas premisser. Et aktivitetstilbud som ivaretar trygghet, vennskap og trivsel, mestring, påvirkning og frihet til å velge.

Rapporteringen på bruk av spillemidler i 2020 viser at 33 særforbund oppnår full score for sitt arbeid med barneidretten, mens 16 forbund oppnår halv score. Seks forbund scorer 0 poeng.

Det må være et tydelig mål at alle særforbund som organiserer barneidrett oppnår full score for sitt arbeid på dette området.

3.1.2 En verdibasert ungdomsidrett

Ungdatasenteret ved NOVA, OsloMet og Norges idrettshøgskole har et forskningssamarbeid der målet er økt kunnskap om ungdoms deltakelse i idrett. Forskningen viser at 75 prosent av alle mellom 13 og 18

år er med i et idrettslag i løpet av ungdomstiden.² Ingen andre organiserte fritidsaktiviteter aktiviserer en så stor andel av ungdom. Samtidig viser forskningen at nærmere seks av ti som er med i ungdomsidrett slutter før de fyller 18 år. Frafallet er jevnt økende utover i ungdomstiden fram til 16–17 års alder. Den mest kritiske perioden for å slutte er siste året på ungdomsskolen og første året på videregående. De fleste som slutter fortsetter å trene på andre måter. Om lag 20 prosent slutter å trene, og ytterligere 10 prosent trener sjelden.

I 2018 fikk ungdom i Oslo som hadde sluttet i idrettslag spørsmål om hva som var grunnene til at de sluttet.³ To årsaker peker seg ut. Den ene er tidspresst mange opplever utover i tenårene. Økte krav i idretten sammenfaller med økte krav på andre arenaer i unges liv. Den andre er at det ikke er gøy å drive med idrett lenger. For noen blir idrett kjedelig, for andre handler det om det sosiale, inkludert venner som slutter.

Norges idrettsforbunds visjon for ungdomsidretten er *for, av og til ungdom*. Ungdom skal ha et variert og inkluderende tilbud der de møter venner, har det gøy og blir så gode som de selv vil.

Idrettsstyret vedtok Retningslinjer for ungdomsidrett i 2011. Retningslinjene skal sikre rettighetene til ungdom som individer og utøvere. De skal følges opp av både trenere, ledere, foreldre og organisasjonsledd. Retningslinjene sier:

- Ungdom har rett til et trygt, variert og inkluderende idrettstilbud. Ungdom skal selv bestemme på hvilket nivå og i hvilket omfang de ønsker å drive idrett.
- Utdanningen i norsk idrett skal tilrettelegges slik at ungdom kan delta. Ungdom har rett til å delta på alle utdanningstilbud ut fra sine kvalifikasjoner.
- Ungdom skal aktivt rekrutteres til lederverv i idrettslaget. Idrettslaget skal ha en tydelig profil på hvilket tilbud de skal gi sine medlemmer, herunder ungdom.

2 Bakken, 2019. Idrettens posisjon i ungdomstida. Hvem deltar og hvem slutter i ungdomsidretten?

3 Persson, Stefansen, Strandbu, 2019. Opting out of youth sports. How can we understand the social processes involved?

Ungdomsløftet er idrettsorganisasjonens tiårige satsing fram mot 2022 for å rekruttere og beholde flere ungdom. Målet er at ungdom mellom 13 og 19 år skal være med lengst mulig som aktive, men også i rollen som trenere, ledere, dommere og frivillige. Idretten skal:

- tilby et fleksibelt og variert aktivitetstilbud i tråd med ungdoms ønsker og behov – **idrett for alle**
- tilrettelegge for at ungdom kan ta eierskap over egen aktivitet og få tilbud om utdanning – **ungt lederskap**
- gi ungdom som ønsker å satse innen en idrett utviklingsmuligheter i tråd med egne ambisjoner – **fremtidens utøvere**

Eksempel

På nettsiden www.ungdomsløftet.no spres eksempler og ideer om hvordan idrettslag kan tilrettelegge for god ungdomsidrett. Nettsiden består av mer enn 30 reportasjer og filmer med tips og råd om god ungdomsidrett som kan brukes på tvers av idretter og lokalmiljøer. Alle idrettslag oppfordres til å bruke innholdet på [ungdomsløftet.no](http://www.ungdomsløftet.no) aktivt i sitt arbeid med målgruppen.

Rapporteringen på bruk av spillemidler i 2020 viser at 36 særforbund oppnår full score for sitt arbeid med ungdomsidrett, mens 17 forbund oppnår halv score. To forbund scorer 0 poeng.

Det må være et tydelig mål at alle særforbund som organiserer ungdomsidrett oppnår full score for sitt arbeid på dette området.

3.1.3 Arbeidet mot seksuell trakassering og overgrep

Seksuell trakassering og overgrep er forbudt etter norsk lov. Det er også nulltoleranse for seksuell trakassering og overgrep i idrett. Konsekvensene kan være alvorlige for dem som utsettes for slike handlinger.

Hver dag jobber trenere, tillitsvalgte og frivillige for at det skal være trygt for alle å delta i idrettslagene. Samtidig er det en kjensgjerning at trakassering og overgrep skjer. Gjennom flere medieoppslag har det den senere tid blitt satt søkelys på dette temaet.

Norges idrettsforbund har de siste årene intensivert arbeidet på dette området. Alle organisasjonsledd har et ansvar for å forebygge trakassering og overgrep, og å utvikle en idrettskultur preget av respekt og trygghet.

Det er utarbeidet retningslinjer mot seksuell trakassering og overgrep. Styret i hvert idrettslag har ansvar for å gjøre retningslinjene kjent blant trenere, ledere, utøvere og foreldre. Det er også utarbeidet en veileder for hvordan lagene skal håndtere saker som gjelder seksuell trakassering og overgrep.

Seksuell trakassering og overgrep i idrett skjer ofte uten at det blir rapportert, håndtert og reagert på. For å kunne melde ifra om trakassering og overgrep er det avgjørende å vite hvor man skal si ifra. Idrettslag må også vise tydelig at alle varsler er velkomne.

Norges idrettsforbund skal innføre et felles digitalt system for mottak av alle typer varsler, registrering av varslingsaker og saksbehandling av varsler. Systemet skal etter planen være operativt i slutten av august. Det vil være et viktig bidrag til arbeidet på dette området. Gjennom spillemidlene til idrettsformål vil Norges idrettsforbund motta et særskilt tilskudd til digital utvikling som blant annet skal dekke kostnader til innføringen av det felles digitale varslingsystemet.

Rapporteringen på bruk av spillemidler i 2020 viser at 28 særforbund oppnår full score for arbeidet mot seksuell trakassering, mens 26 forbund oppnår halv score. Ett forbund scorer null.

Det må være et tydelig mål at alle særforbund oppnår full score på deres arbeid mot seksuell trakassering. Prioritering av dette arbeidet bidrar til at barn, ungdom og voksne blir møtt med trygge rammer for deltakelse.

3.2 Egenorganisert idrett og fysisk aktivitet

Mange ungdommer opplever at organisert idrett ikke er riktig arena for dem. De ønsker å organisere idrettsaktiviteten selv, gjerne sammen med venner i mer uformelle miljøer. Det betyr ikke at aktiviteten er uorganisert. Den krever ofte tilrettelegging, men utøverne tar i større grad selv ansvar for å utforme og gjennomføre aktiviteten.

For å kunne realisere bred og mangfoldig deltakelse i idrett skal idrettspolitikken sikre gode rammevilkår for barn og ungdom som ønsker å drive egenorganisert idrett og fysisk aktivitet i sine nærmiljøer. Det gjelder både tradisjonelle egenorganiserte aktiviteter som eksempelvis løping, skigåing og friluftsliv, og ikke-tradisjonelle aktiviteter som eksempelvis brettaktiviteter, nyere sykkelaktiviteter, tricking, parkour etc. Mangfoldet av aktiviteter er stort, og behovet for tilrettelegging vil variere.

På samme måte som organisert idrett skal også egenorganisert idrett og fysisk aktivitet være preget av mangfoldig og inkluderende deltakelse. Alle skal ha mulighet til å delta, uavhengig av kjønn, funksjonsnedsettelse, sosial- eller kulturell bakgrunn.

God tilrettelegging for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet forutsetter kunnskap om hvilke egenorganiserte aktiviteter ungdom driver med, hva som motiverer ungdom til å drive aktivitet, samt hvilke utfordringer egenorganiserte miljøer står overfor. Kulturdepartementet vil prioritere slik kunnskap gjennom sin satsing på idrettsforskning de neste årene.

3.2.1 Lokal tilrettelegging for egenorganisert aktivitet

Det er ikke bare i organisert idrett at det er behov for tilrettelegging av aktivitet. Også i egenorganiserte miljøer er det behov for tilrettelegging. Det er mye frivillighet i egenorganisert idrett.

En viss grad av semiorganisering vil ofte være nødvendig for å legge forholdene til rette for at barn og ungdom i størst mulig grad kan styre aktiviteten selv.

Det kan være grupper som arrangerer begivenheter, kurs og workshops, eller som ønsker å etablere og drifte anlegg i nærmiljøet.

Eksempler er X-ray Ungdomskulturhus som tilrettelegger for dansekurs og workshops for barn og unge som driver med streetdance, et egenorganisert

Eksempel

Friluftspor er tilrettelagte friluftsområder nær boområder, som i tillegg er innfallsporter til større natur- og friluftsområder. Gjennom Friluftsportene ønsker Friluftsrådenes Landsforbund å nå fram til nye brukergrupper, og de ser det som særlig viktig at områdene er i nærmiljøet og inneholder sosiale møteplasser.

Eksempel

Fysak Melkeplassen er et allaktivitetshus i Bergen for unge som vil drive egenorganisert aktivitet. Anlegget inkluderer en skatehall, et rom tilrettelagt for akrobatikk av ulike slag, en dansesal, et rom spesialbygd for parkour, 3 beachvolleybaner, utendørs sykkelbane m.m. Fysak Melkeplassen har blitt en attraktiv arena og en møteplass for ungdom fra hele byen.

terrengsykkellag i Volda som inviterer nybegynnere til sykkelturner i marka, eller en gruppe surfere som har nybegynnerkurs for unge i Larvik.

Innenfor friluftsliv legges det også til rette for en rekke lavterskelaktiviteter for barn og ungdom.

Blant Ungdom og Fritids 620 fritidshus/klubber er det 70 prosent som tilrettelegger for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet. 2 500 ungdomsarbeidere tilknyttet Ungdom og Fritid tilrettelegger på unges premisser og gjennom reell medvirkning.

Regjeringen anerkjenner betydningen av tilrettelegging og frivillighet for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet. Det er særlig viktig å tilrettelegge for lavterskel aktivitetstilbud i nærmiljøene. God tilrettelegging gir også bedre muligheter til å sikre mangfoldig og inkluderende deltakelse.

I 2017 ble ordningen *Frifond barn og unge* utvidet slik at det er mulig å søke om tilskudd til egenorganisert fysisk aktivitet utenfor rammen av medlemsbasert idrett.

I 2021 er det fordelt 4 mill. kroner til ordningen fra spillemidlene til idrettsformål.

Kulturdepartementet vil gjennomgå tilskuddet og vurdere videreutvikling og framtidig innretning av ordningen. Målet er å styrke lokal tilrettelegging for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet.

3.2.2 Tverga – ressurscenteret for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet i Norge

I revidert nasjonalbudsjett 2017 bevilget Stortinget 2 mill. kroner til etablering av et ressurscenter for egenorganisert idrett. Kulturdepartementet lyste ut midler, og Oslo Skateboardforening og Ungdom og Fritid fikk i oppdrag å etablere og drifte senteret. Det har navnet Tverga - ressurscenteret for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet i Norge.

Tverga skal bidra til egenorganisert idrett og fysisk aktivitet i hele landet. Det skal være et kunnskaps- og kompetansesenter der egenorganiserte miljøer og kommuner kan søke bistand. Tverga skal blant annet:

- Opparbeide solid kompetanse om egenorganisert idrett og fysisk aktivitet og miljøene som driver slik aktivitet. Identifisere hvilke behov disse miljøene har og hvilke utfordringer de står overfor i utøvelsen av aktiviteten.
- Samle, systematisere og formidle informasjon om egenorganisert idrett og fysisk aktivitet og legge til rette for erfaringsutveksling mellom kommuner og egenorganiserte miljøer.
- Fremme kunnskap og kompetanse hos kommunale myndigheter som gjennom anleggsbygging og andre tiltak legger til rette for egenorganisert aktivitet.
- Bistå med råd og praktisk veiledning til egenorganiserte miljøer når det gjelder tilrettelegging av aktivitet.

Kulturdepartementet gir i en prosjektperiode fram til og med 2021 tilskudd til drift av Tverga. Tilskuddet gis fra spillemidlene til idrettsformål. Tverga har mottatt 6 mill. kroner til drift i 2021. På oppdrag fra Kulturdepartementet gjennomførte Rambøll i 2020 en underveisevaluering av Tverga. Blant hovedpunktene i evalueringen er:

- Tverga har gjennom organisering og kompetanseutvikling lagt et godt grunnlag for å løse sine oppgaver.
- Tverga leverer aktiviteter og kompetanse det er behov for og etterspørsel etter blant kommuner og egenorganiserte miljøer.
- Tverga har bistått kommuner med å oppnå kontakt med egenorganiserte miljøer. Kommunene har dermed fått bedre innsikt i og forståelse av deres behov.
- Tverga har bistått flere kommuner i arbeidet med brukermedvirkning og behovskartlegging i anleggsbygging.
- De egenorganiserte miljøene får god hjelp. Tverga er en tilrettelegger og rådgiver i arbeidet inn mot offentlige myndigheter.
- Tverga er godt kjent i hovedstads-området og i urbane miljøer. For å nå sine mål som nasjonalt ressurscenter må Tverga utvide sitt nedslagsfelt over hele landet.

Videreutvikle Tvergas rolle som ressurscenter

På grunnlag av underveisevalueringen har Kulturdepartementet besluttet å gå over til fast drift av Tverga fra 2022. Evalueringen gir et godt faglig grunnlag for å videreutvikle Tvergas rolle som ressurscenter. Tilbakemeldingene fra kommuner og egenorganiserte miljøer viser at Tverga ivaretar viktige behov.

Tverga vil fra og med tilskuddsåret 2022 motta driftstilskudd i desember året før på lik linje med Norges idrettsforbund og Antidoping Norge. Tilskuddet vil baseres på årlig søknad med søknadsfrist i oktober.

Kulturdepartementet tar sikte på å styrke driftstilskuddet når Tverga går over i en fast driftsfase. Tilskuddet vil være tilpasset de oppgaver Tverga skal ivareta. Oppgavene er beskrevet i denne strategien.

Driftstilskuddet er et basistilskudd. Tverga må selv vurdere behovet for å hente inn midler fra andre kilder. Tverga bør samtidig basere seg på den effektive organisasjonsstrukturen de har etablert i prosjektperioden.

Barn og ungdom er primære målgrupper i idrettspolitikken, og dette bør reflekteres i Tvergas prioriteringer. Tverga skal også bidra til mangfoldig og inkluderende deltakelse i egenorganisert idrett og fysisk aktivitet.

Tverga skal være et kunnskaps- og kompetansesenter for kommuner og egenorganiserte miljøer i hele landet. Deres geografiske nedslagsfelt må utvides. Det inkluderer distriktskommuner. Kunnskap og kompetanse skal bringes ut til lokalmiljøene slik at det skapes et godt grunnlag for utvikling av lokal aktivitet. Det er viktig at Tverga prioriterer sine ressurser slik at det skapes mest mulig lokal aktivitet.

En utvidelse av det geografiske nedslagsfeltet kan ikke medføre oppbygging av et stort administrativt apparat. Samtidig er det viktig at Tverga viderefører god kvalitet i sin bistand til kommuner og egenorganiserte miljøer.

Dette forutsetter god og effektiv kunnskapsformidling. Tverga skal legge til rette for felles møteplasser for kommuner og egenorganiserte miljøer. Det skaper effektiv nettverksbygging og erfaringsutveksling. Det er samtidig viktig at Tverga prioriterer systematisering av digital informasjon.

Tverga skal bistå kommunene med kompetanse om behov og utfordringer i egenorganiserte miljøer, og kompetanse om tilrettelegging for aktivitet.

Tverga skal bringe kommuner og egenorganiserte miljøer sammen. Mange kommuner mangler god oversikt over de lokale egenorganiserte miljøene. Ved at kommunene kommer i kontakt med disse miljøene, får de bedre innsikt i de utfordringer miljøene står overfor og hvilke konkrete behov de har.

Tverga skal også bistå kommunene med behovskartlegging og brukermedvirkning, slik at de kan utforme gode, helhetlige planer for anleggs- og aktivitetsutvikling.

3.3 Oppfølging

- Gjennom det årlige spillemiddeltilskuddet til Norges idrettsforbund forutsetter regjeringen at deres barneidrett baserer seg på Bestemmelser om barneidrett og Idrettens barnereettigheter.
- Gjennom det årlige spillemiddeltilskuddet til Norges idrettsforbund forutsetter regjeringen at deres ungdomsidrett baserer seg på Retningslinjer for ungdomsidrett.
- Gjennom spillemidlene til idrettsformål vil Norges idrettsforbund motta et særskilt tilskudd på 7 mill. kroner til digital utvikling. Tilskuddet skal blant annet dekke kostnader til innføring av et felles digitalt system for varsling.
- Kulturdepartementet vil gjennomgå tilskudd til egenorganisert fysisk aktivitet i ordningen Frifond barn og unge og vurdere videreutvikling og framtidig innretning av tilskuddet.
- Tverga vil fra og med 2022 motta fast driftstilskudd fra spillemidlene til idrettsformål. Tilskuddet vil være tilpasset de oppgaver Tverga skal ivareta.
- Kulturdepartementet vil prioritere kunnskap om egenorganisert idrett og fysisk aktivitet gjennom sin satsing på idrettsforskning de neste årene.

[4]

MANGFOLDIG OG INKLUDERENDE DELTAKELSE I IDRETT

Arbeidet med økt mangfold er en hovedprioritering på tvers av Kulturdepartementets politikkområder. Kulturpolitikken skal legge til rette for at kunst- og kulturliv, frivillighet og idrett speiler mangfoldet som preger dagens samfunn. Målet er å ta et *krafttak for mangfold*.

En mangfoldig og inkluderende idrett er en overordnet prioritering i idrettspolitikken. Regjeringen forutsetter at mottakere av statlige tilskudd kontinuerlig prioriterer mangfoldig og inkluderende deltakelse.

I idrettspolitikken benyttes i stor grad brede grunntilskudd med få detaljerte føringer. Tilskuddene bygger på tillit til at mottakerne vet best hvordan de skal skape mangfold og inkludering. Det skal samtidig være et godt samspill mellom brede grunntilskudd og enkelte målrettede tilskudd for å stimulere til mangfoldig og inkluderende deltakelse.

Denne strategien inneholder noen målrettede tiltak som skal bidra til å styrke det eksisterende mangfolds- og inkluderingsarbeidet i idrett:

- Et treårig krafttak for mangfold og inkludering i idrett
- Revidering og styrking av ordningen Inkludering i idrettslag
- En åpen søknadsbasert ordning for tilskudd til mangfolds- og inkluderingsprosjekter i idrett

Samtidig er det viktig å ha et lokalsamfunnsperspektiv i arbeidet for å fremme mangfoldig og inkluderende idrett. Det finnes mange gode eksempler på samspill mellom lokalidretten, kommuner og andre foreninger, organisasjoner og oppvekstarenaer i lokalmiljøet.

Eksempel

Aktive Lokalsamfunn i Drammen er et prosjekt der idrettslag tar initiativ til styrket samhandling med det offentlige om barn og unges oppvekst. Idrettslag har levert aktivitets-ledelse til skolen og SFO/AKS og utdannet ungdom til aktivitets-ledere. Det er etablert åpen hall, aktivitetshus og andre lavterskeltilbud utenfor ordinær aktivitet. Aktive lokalsamfunn er også en arena for å inkludere barn og unge med minoritetsbakgrunn og fra familier hvor økonomi er barriere for deltakelse. Målet er å forebygge utenforskap fra tidlig alder.

4.1 Et treårig krafttak for mangfold og inkludering i idrett

Regjeringen fordeler 30 mill. kroner til et treårig krafttak for mangfold og inkludering i idrett. Krafttaket er innrettet mot Norges idrettsforbund og deres medlemsorganisasjoner.

Norges idrettsforbund skal utarbeide en plan til Kulturdepartementet for disponering av midlene i treårsperioden. Krafttaket skal være en særskilt satsing på mangfold og inkludering i alle organisasjonsledd. Det skal ikke erstatte det arbeidet som idrettsorganisasjonen gjennomfører innenfor rammen av det ordinære spillemiddeltilskuddet, men skal komme i tillegg til dette.

Formålet med krafttaket

Krafttaket tar utgangspunkt i et bredt mangfoldsperspektiv. Realisering av en mangfoldig og inkluderende idrett forutsetter blant annet prioritering av:

- arbeidet mot sosiale og kulturelle barrierer for deltakelse
- arbeidet for deltakelse blant personer med funksjonsnedsettelse
- arbeidet for kjønnsbalanse og likestilling
- arbeidet mot rasisme, diskriminering og hets.

Regjeringen anerkjenner det mangfolds- og inkluderingsarbeidet som gjøres på alle nivåer i idrettsorganisasjonen. Det er særlig grunn til å framheve de mange tusen lokale tillitsvalgte og frivillige som hver dag jobber for å gi et inkluderende tilbud for alle som ønsker å delta.

Krafttaket skal bidra til å systematisere og styrke arbeidet med mangfold og inkludering. Det skal bidra til at arbeidet forankres sterkere i alle ledd av idrettsorganisasjonen. Et virkningsfullt arbeid forutsetter klart definerte mål og en tydelig ansvarsfordeling.

Krafttaket skal bygge på forskningsbasert kunnskap om inkludering og mangfold i idrett. Kunnskap gir styrket bevissthet i alle organisasjonsledd og sikrer at målrettede tiltak blir iverksatt og fulgt opp. Det er også behov for økt erfaringsutveksling på tvers av idretter, organisasjoner og lag. Man må bygge videre på de gode erfaringene og lære fra erfaringene som ikke har vært gode.

Når treårsperioden for krafttaket er over er målet at mangfolds- og inkluderingsarbeidet skal være så godt forankret at det kan videreføres innenfor ordinære rammer.

I 4.1.1, 4.1.2, 4.1.3 og 4.1.4 drøftes mangfolds- og inkluderingsstemaer som skal inngå i det treårige krafttaket.

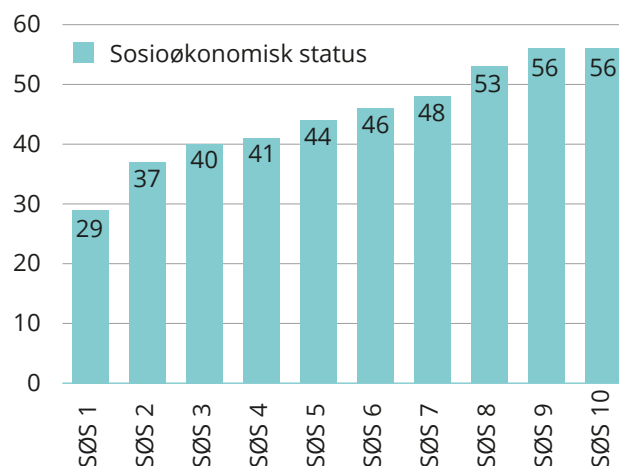
4.1.1 Motvirke sosiale forskjeller i deltakelse

En mangfoldig og inkluderende idrett forutsetter lave økonomiske og kulturelle barrierer for deltakelse. Alle barn og ungdom som ønsker å delta skal ha mulighet til dette.

Idrettslagene rekrutterer meget bredt. Det er bred deltakelse blant barn og ungdom fra alle sosiale lag.

Samtidig viser forskningen på Ungdata at det er sosiale forskjeller i deltakelse. Barn og ungdom fra familier med mange sosioøkonomiske ressurser deltar i større grad i organisert idrett enn barn og ungdom fra familier med få sosioøkonomiske ressurser.⁴

Figur 1. Prosentandel av elever på ungdomsskolen og videregående som trener i et idrettslag én eller flere ganger i uka. Etter sosioøkonomisk status (SØS) i familien ⁵

Sammenhengen mellom sosioøkonomisk bakgrunn og idrettsdeltakelse kan beskrives som en gradient, der andelen som deltar i idrett øker for hvert trinn man beveger seg oppover den "sosioøkonomiske stigen"

4 Sosioøkonomisk bakgrunn er målt gjennom spørsmål om foreldrenes utdanning, antall bøker, biler og datamaskiner i hjemmet, om familien drar på ferie sammen, samt om ungdommene har eget soverom.

5 Kilde: Ungdatasenteret ved NOVA og Norges idrettshøgskole: Idrettens sosiale posisjon i ungdomstiden. Oversikt over de viktigste forskningsresultatene fra 2017

Sosiale forskjeller preger rekrutteringen til idrett. Blant unge som vokser opp i familier med lav sosioøkonomisk status har 15 prosent aldri deltatt i organisert idrett. Blant unge fra familier med høy sosioøkonomisk status er tallet 4 prosent.

Samtidig preger sosiale forskjeller også frafallet. Ungdataforskningen viser at 85 prosent av unge som vokser opp i familier med høy sosioøkonomisk status har deltatt i ungdomsidrett, mot 61 prosent av de som vokser opp i familier med lav sosioøkonomisk status. Mange i sistnevnte gruppe slutter allerede i barneidretten eller tidlig i ungdomsårene. Ungdom fra familier med høy sosioøkonomisk status blir værende lengre i ungdomsidretten.

Familiens sosioøkonomiske ressurser er den enkeltfaktoren som i størst grad forklarer minoritetsungdommers underrepresentasjon. Blant guttene forklarer det ifølge forskningen hele forskjellen mellom minoritet og majoritet. Blant jenter er kulturelle faktorer medvirkende.

Foreldrenes involvering i ungdoms idrettsaktiviteter får stadig større betydning. Ungdom som vokser opp i familier hvor verdien av idrett står sterkt, og hvor foreldrene gjør frivillig innsats som trener eller lagleder, har større sannsynlighet for å fortsette med idrett i ungdomsårene. Idrettskulturen i hjemmet forklarer en del av forskjellene i deltakelse i ungdomsidretten.

Sikre lav økonomisk terskel for deltakelse

Høye kostnader kan bidra til å øke de sosiale forskjellene i deltakelse. På oppdrag fra Kulturdepartementet undersøkte Oslo Economics i fjor kostnader og kostnadsdrivere i organisert idrett.⁶ Blant funnene var:

- Det er store variasjoner i kostnader mellom idretter, men også innenfor de enkelte idrettene.
- Idrettslagenes ambisjonsnivå påvirker kostnadene.
- Det er særlig kostnader til utstyr og arrangementer som forklarer kostnadsvariasjonene.

Alle særforbund må ha oversikt over kostnader og kostnadsdrivere i sine idretter. De bør ha mål og strategier for hvordan de skal redusere kostnader, og de bør bistå lagene med å holde kostnadene nede.

⁶ Oslo Economics, 2020. Økonomi som barriere for idrettsdeltakelse – kostnader og kostnadsdrivere i barne- og ungdomsidretten

Rapporteringen på bruk av spillemidler i 2020 viser at 30 særforbund oppnår full score på sitt arbeid med økonomi som barriere, mens 21 forbund oppnår halv score. Fire forbund scorer 0 poeng. Det må være et mål at alle særforbund oppnår full score for sitt arbeid på dette området.

Idrettslagene må selv ta grep for å redusere kostnader ved deltakelse. Det er viktig at lagene har differensierte tilbud tilpasset barn og ungdoms ulike ambisjoner og behov. Lagene må involvere foreldrene i arbeidet med å redusere kostnader, og sammen bli enige om felles kjøreregler som skal ligge til grunn for aktiviteten.

Mange idrettslag opplever økte krav og forventninger fra omgivelsene til aktivitetstilbudet, både i form av bedre kvalifiserte trenere og i form av utstyr og fasiliteter. Lagene bør søke en god balanse mellom kompetanse- og kvalitetskrav og ivaretagelse av frivilligheten. Profesjonalisering, idrettslige ambisjoner og prestasjonskultur må ikke gå på bekostning av målet om å inkludere flest mulig. Profesjonalisering av aktiviteten kan gjøre terskelen for deltakelse høyere.

Eksempel

Utstyrssentraler hvor man kan låne utstyr til idrett og friluftsliv finnes i hele landet. BUA ble stiftet i 2014 for å styrke og synliggjøre utstyrssentraler som låner ut idretts- og fritidsutstyr. BUAnettverket består av 170 utlånsordninger i 137 kommuner. I nettverket inngår BUAutstyrordninger og andre ordninger som Skattkammer, Frigo, Turbo, Frilager m.m. Disse eies og drives av kommuner, lag og foreninger.

Det er et viktig mål for regjeringen at alle barn og unge skal kunne delta på fritidsaktiviteter sammen med jevnaldrende, uavhengig av hvor mye foreldrene tjener eller hvor mye ressurser de har til å følge opp barna. I tillegg til tiltakene i idrettsstrategien arbeider derfor regjeringen med innføring av et fritidskort på inntil 1000 kroner per barn i halvåret som skal dekke utgifter til faste, organiserte fritidsaktiviteter for barn og unge i alderen 6 til fylte 18 år.

I statsbudsjettet for 2021 er det satt av totalt 180 millioner kroner til arbeidet og fra høsten 2021 vil til sammen 24 kommuner være med i prøveprosjektet med fritidskort. Ordningen er tilgjengelig for alle barn i aldersgruppen, men den vil bety mest for de barna som vokser opp i en familie med dårlig råd.

4.1.2 Fremme likeverdige muligheter til deltakelse uavhengig av kjønn

En mangfoldig og inkluderende idrett forutsetter at alle har likeverdige muligheter til deltakelse uavhengig av kjønn. Det gjelder både breddeidrett og toppidrett. Regjeringen ønsker gjennom strategien å invitere idretten til å få til et "jenteløft" i barne- og ungdomsidretten.

Kjønnsbalanse blant ledere

Norges idrettsforbund har siden 2016 målt utviklingen i andel kvinnelige ledere gjennom idrettens kjønnsbarometer. Her måles kjønnsbalansen i alle organisasjonsledd, helt ned på idrettslagsnivå. Utviklingen går i riktig retning, men det går for sakte. Menn er fremdeles sterkt overrepresenterte i sentrale posisjoner i særforbund, idrettskretser og idrettslag.

Kvinner i lederposisjoner (per 1. august 2021)	
President særforbund	11 av 55 (16%)
Gen.sekr. særforbund	19 av 55 (35%)
Kretsleder idrettskrets	2 av 11 (18%)
Org.sjef idrettskrets	4 av 11 (36%)
Idrettslagsledere	28%

Styret i Norges idrettsforbund har derfor satt som mål å ha 40 prosent kvinnelige ledere i idrettskretser og særforbund innen 2023. Alle organisasjonsledd skal sette seg tydelige mål for kjønnsbalanse. Det skal utarbeides en strategi for rekruttering av kvinnelige ledere, og kjønnsbalanse skal bygges nedenfra.

Gitt dagens lave andel kvinnelige ledere vil realisering av idrettsstyrets mål kreve systematisk og målrettet arbeid. Arbeidet skal inngå som en sentral prioritering i det treårige krafttaket. Det vil styrke hele idrettsorganisasjonen å benytte seg av den kompetansen som finnes blant alle medlemmene.

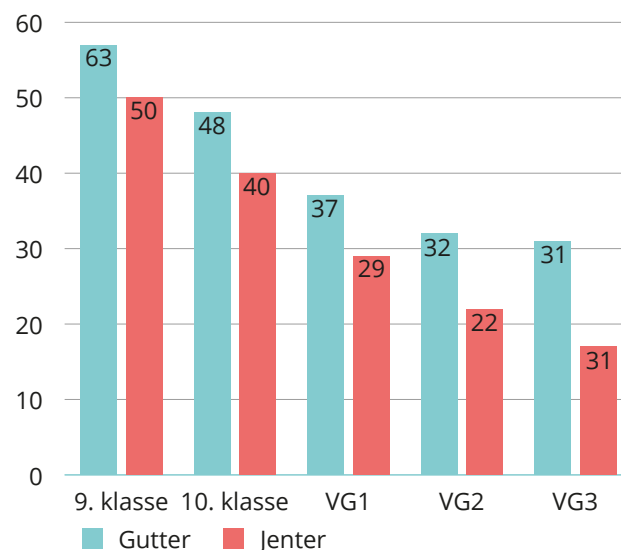
Like vilkår og muligheter for gutter og jenter i idrett

Medlemsregistreringen viser at kjønnsbalansen blant medlemmene har bedret seg i barne- og ungdomsidretten.

Kvinneandel	2013	2020
Samlet	40,4 %	41,1 %
6-12 år	45,2 %	47,1 %
13-19 år	42,6 %	44,5 %

Samtidig viser forskningen på Ungdata at frafallet fra ungdomsidretten er større blant jenter enn blant gutter. Dette gjør seg særlig gjeldende når man begynner på videregående skole.

Figur 2. Andel gutter og jenter på ulike klasstrinn som trener i et idrettslag én eller flere ganger i uka⁷

I Persson m.fl. (2019) sin studie oppgir både gutter og jenter tidspress og at idretten ble for seriøs som viktige grunner til at de sluttet med ungdomsidrett. Flere jenter enn gutter oppgir skader eller sykdom som grunner til å slutte. Samtidig svarer flere jenter enn gutter at de sluttet fordi de ikke lenger opplevde at mulighetene til å drive idrett var til stede. På den annen side var det flere gutter enn jenter som oppga at de sluttet fordi det ikke lenger var gøy.

⁷ Kilde: Ungdatasenteret ved NOVA og Norges idrettshøgskole: Idrettens sosiale posisjon i ungdomstiden. Oversikt over de viktigste forskningsresultatene fra 2017

Den organiserte idretten må ta forskjellene i frafall blant jenter og gutter på alvor. Det er særlig viktig å sikre at jenter og gutter har likeverdige rammevilkår for deltakelse. Jenter og gutter skal ha lik tilgang på treningstider, trenere, utstyr og fasiliteter.

Eksempel

Norges Bryteforbund, Norges Friidrettsforbund, Norges Skiforbund, LO, Coop og Thon har tatt initiativ til verdiprosjektet Like Muligheter.

Formålet er å sikre jenter og kvinner like rammebetingelser som gutter og menn i breddeidrett og i toppidrett. Det inkluderer like treningsfasiliteter, støtteapparat og konkurransemuligheter. Særforbundene vil jobbe med rekruttering og har mål om flere kvinnelige ledere og trenere.

Likeverdige muligheter skal også prege toppidretten. I mange idretter er det nødvendig å heve statusen til kvinnene. Synligheten må styrkes, og man må jobbe aktivt for å heve markedsverdien.

Toppidrettsutøvere er inspirasjonskilder for barn og ungdom. Anette Sagen og Maren Lundby har vært foregangskvinner for jenter som ønsker å drive skihopping. Norges Skiforbunds tall fra 2019 viste at rekrutteringen blant jenter aldri har vært større.

Over 500 jenter i aldersgruppen 6-12 år var en del av Raw Air-akademiet, et rekrutteringsprosjekt i regi av Norges Skiforbund.

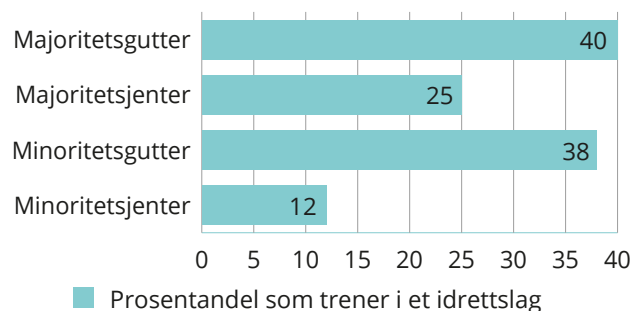
Styrke deltakelsen blant minoritetsjenter

Ungdata viser at 70 prosent av minoritetsgutter har deltatt i ungdomsidrett, sammenlignet med 79 prosent av majoritetsgutter. Dette kan i sin helhet forklares med forskjeller i familiens sosioøkonomiske ressurser.

Blant jenter er forskjellene betydelig større. Mens 51 prosent av minoritetsjentene har deltatt i ungdomsidrett, gjelder dette 78 prosent av majoritetsjentene. Tallene viser at mange jenter med minoritetsbakgrunn aldri har vært med i et idrettslag. Skjevheter i rekruttering i barneårene er den viktigste mekanismen for å forstå forskjellene i deltakelse i ungdomsidrett.

Samtidig viser Ungdata at det også er større frafall fra ungdomsidrett blant minoritetsjenter. 69 prosent av dem slutter i løpet av ungdomsidretten, mot 57 prosent blant majoritetsjentene.

Figur 3. Prosentandel av elever på videregående skoler i Oslo som trener i et idrettslag én eller flere ganger i uka⁸

Analysen basert på data fra Ung i Oslo 2015⁹ viser at sosioøkonomiske ressurser i familien forklarer en del av minoritetsjenters underrepresentasjon i organisert idrett, men langt fra alt. Forklaringen på underrepresentasjonen er mer kompleks enn for guttene.

Minoritetsjentenes treningsmønster skiller seg mindre fra andre ungdommer på treningsarenaer utenfor den organiserte idretten. Det indikerer at det er noe ved idrettslagene som treningsarena som i mindre grad appellerer til minoritetsjenter.

En større andel av minoritetsjenter enn øvrige grupper svarer at de sluttet med idrett på grunn av skolearbeid. Kulturelle årsaker kan synes å ha ulik betydning for gutter og jenters deltakelse. Betydningen av tradisjon, kultur og religion varierer imidlertid avhengig av hvilket land foreldrene er født i.

Forskningen på minoritetsjenters deltakelse i organisert idrett gir idrettsorganisasjonene et gradvis bedre kunnskapsgrunnlag for deres inkluderingsarbeid og gir muligheter til å utforme mer treffsikre tiltak.

8 Kilde: Ungdatasenteret ved NOVA og Norges idrettshøgskole: Idrettens sosiale posisjon i ungdomstiden. Oversikt over de viktigste forskningsresultatene fra 2017

9 Ødegård, Bakken og Strandbu 2016, Idrettsdeltakelse og trening blant ungdom i Oslo – Barrierer, frafall og endringer over tid

4.1.3 Deltakelse i idrett uavhengig av funksjonsnedsettelse

En mangfoldig og inkluderende idrett forutsetter at personer med funksjonsnedsettelse har likeverdige muligheter til deltakelse. Det er særlig viktig at barn og ungdom med funksjonsnedsettelse kan ta del i idrettsfellesskap med jevnaldrende.

Universell utforming

Universell utforming er en strategi for planlegging og utforming av produkter og omgivelser for å oppnå et inkluderende samfunn med full likestilling og deltakelse for alle. Et samfunn uten barrierer er en forutsetning for å kunne delta i utdanning, arbeidsliv, kultur og idrett.

Universell utforming betyr at anlegget skal kunne brukes av alle mennesker i så stor utstrekning som mulig uten behov for tilpasning eller en spesiell utforming. Dette gjelder både utøvere, publikum, trenere, dommere og arrangementsteknisk personell. Alle skal ha tilgang til aktivitetsflater, klubblokaler, møterom og publikums- og serviceområder.

Anleggene skal fungere like godt for alle i trening, konkurranse og som en møteplass. Planleggere, arkitekter og designere må ha kunnskap om ulike funksjonsnedsettelse og hvilke funksjonskrav som stilles. Alle brukergrupper må få anledning til å komme med innspill i planprosessen. Universelt utformede bygg behøver ikke bli dyrere, så lenge prinsippene tas med i planleggingen på et tidlig stadium. Å planlegge for alle er god planlegging.

Likestillings- og diskrimineringsloven og plan- og bygningsloven gir begge føringer for universell utforming av anlegg. Det har i mange år vært et vilkår at anlegg som mottar spillemidler skal være universelt utformet. Det kan også søkes om tilskudd til ombygging av eldre anlegg for universell utforming.

Universell utforming er avgjørende for å kunne realisere inkluderende deltakelse i idrett. Dersom personer med ulike funksjonsnedsettelse opplever begrenset tilgang til anlegg, vil det vanskeliggjøre likeverdig deltakelse.

Paraidrett

Et av de fremste uttrykkene for Norges idrettsforbunds visjon Idrettsglede for alle finner vi i deres organisering av idrett for personer med funksjonsnedsettelse (paraidrett). Arbeidet med paraidrett inkluderer både bevegelsehemmede, hørselshemmede, synshemmede og utviklingshemmede.

Alle særforbundene har ansvar for å organisere paraidrett i sine idrettslag. Det gjelder både breddeidrett og toppidrett. Toppidrett for parautøvere ivaretas også gjennom Olympiatoppen, som blant annet er ansvarlig for deltakelse i Paralympics. Norges idrettsforbund er i tillegg ansvarlig for Norges deltakelse både i Deaflympics og i Special Olympics.

Organiseringen av paraidrett er unik i verdenssammenheng. Idrettspolitikken skal støtte opp om dette arbeidet. Realisering av en mangfoldig og inkluderende idrett forutsetter høy prioritering av paraidrett.

I 2020 var det registrert 1 385 idrettslag med aktivitets tilbud til parautøvere. Det ble registrert 11 094 parautøvere blant medlemmene. Det er trolig en underrapportering, fordi mange deltar i ordinær aktivitet i lagene uten å være registrert med funksjonsnedsettelse.

Det er likevel grunn til å tro at målgruppen er underrepresentert i organisert idrett. Rekruttering til paraidrett krever ofte mer personlig kontakt, og det kan være utfordrende å finne arenaer hvor man når målgruppen med informasjon om aktivitetstilbud. I tillegg kreves det ofte ekstra oppfølging for å sikre at de kan delta i tilrettelagt eller ordinær aktivitet i et idrettslag.

Stadig flere særforbund tilrettelegger for paraidrettsutøvere. Paraidrett er integrert i de fleste trenerutdanningene. Regionale fagkonsulenter rekrutterer utøvere, veileder idrettslag og arbeider sammen med særkretser og forbund. Toppidrettssatsing for parautøvere er fullt integrert i Olympiatoppens arbeid og i landslagsarbeidet til flere av særforbundene.

Samtidig viser rapporteringen på bruk av spillemidler i 2020 at mange særforbund har forbedringspotensial. 30 forbund oppnår full score på arbeidet med paraidrett, mens 15 forbund oppnår halv score. 10 forbund får 0 poeng for sitt arbeid på dette området.

Det treårige krafttaket for mangfold og inkludering skal blant annet brukes til å styrke paraidretten og forankre arbeidet enda sterkere i alle organisasjonsledd. Det bør være et mål at alle særforbund oppnår full score for dette arbeidet.

Målrettet arbeid med paraidrett forutsetter kunnskap. Oslo Economics og Beitostølen Helse- og idrettscenter gjorde i 2020 en studie for å belyse behov og vurdere tiltak idrettsorganisasjonene kan gjøre for å øke deltakelse.

sen.¹⁰ Kunnskapen bør brukes som grunnlag for å jobbe systematisk for å skape gode idrettsaktiviteter for parautøvere. Aktiviteten i idrettslagene er i stor grad basert på frivillighet, og det er viktig at særforbund og idrettskretser bistår lagene i dette arbeidet.

4.1.4 Idrett skal være fri for rasisme, diskriminering og hets

Diskriminering er handlinger som direkte eller indirekte fører til forskjellsbehandling på grunnlag av for eksempel kjønn, funksjonsevne, etnisitet, religion eller livssyn, seksuell orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk.

Rasisme er diskriminering basert på etnisitet, nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge eller liknende.

Diskriminering er forbudt etter likestillings- og diskrimineringsloven. En mangfoldig og inkluderende idrett forutsetter nulltoleranse for rasisme, diskriminering og hets.

Strategidokumentet 2019-2023 Idretten skal! sier at: «*Idretten skal, på alle nivåer, praktisere nulltoleranse for enhver form for diskriminering og trakassering.*». Dette gjelder på alle arenaer, også på tribunene.

Det betyr at det alltid skal reageres på slike handlinger. Alle har ansvar for å gripe inn og varsle om brudd på vedtatte retningslinjer. Styret i hvert idrettslag har ansvar for at aktuelle retningslinjer er kjent og blir fulgt.

Eksempel

I 2019 lanserte Norsk Toppfotball kampanjen «STOPP rasismen». I desember 2020 tok Norges idrettsforbund stafett-pinnen videre med **#STOPP-kampanjen** Norsk idrett sier stopp til rasisme, kjønnshets, homohets og alle andre former for diskriminering.

10 Oslo Economics og Beirostølen Helse- og idrettscenter, 2020. Idrett for mennesker med funksjonsnedsettelse

Arbeidet mot rasisme og diskriminering i idrett

I fjor ble den organiserte idretten utfordret på manglende bevissthet om rasisme og diskriminering. Flere utøvere med minoritetsbakgrunn har stått fram og fortalt om sine møter med rasistiske kommentarer og diskriminerende oppførsel i idrettsmiljøer.

Fakta

Høsten 2020 leverte utvalget *Rasisme i idretten* sine råd om hvordan rasisme i idrett kan bekjempes. Utvalget ble ledet av Marco Elsafadi og bestod i tillegg av Grace Bullen, Daniel Hatland, Ezinne Okparaebo, Yngvar Andersen, Siri Nilminie Avlesen-Østli, Magne Brekke, Håvard Øvregård, Marcela Montserrat Fonesca Bustos og Prisca Bruno Massao.

Rådene fra utvalget er:

- Behov for varslingskanal
- Aktiv rekruttering av minoriteter til alle idrettens ledd
- Holdningsarbeid
- Regelverk og håndtering
- Kunnskapsbehov

Norges idrettsforbund har tatt tak i rådene fra utvalget og har igangsatt en styrking av arbeidet mot rasisme og diskriminering i idrett. Arbeidet skal forankres i alle organisasjonsledd.

Det skal innføres et felles digitalt system for mottak av alle typer varsler, registrering av varslingsaker og saksbehandling av varsler. Systemet skal etter planen være operativt i slutten av august. Dette vil styrke arbeidet mot rasisme, diskriminering og hets.

Rapporten «Idrettsglede for alle. Arbeid for mangfold og mot rasisme.» viser lav deltakelse fra personer med minoritetsbakgrunn blant tillitsvalgte i Norges idrettsforbunds organisasjonsledd¹¹. Dette må være en sentral prioritering de neste årene. Styrket representasjon vil gi økt kunnskap om utfordringer og barrierer personer med minoritetsbakgrunn kan oppleve i idrett.

11 Rapporten er skrevet av professor Elsa Kristiansen og førsteamanuensis Lasse Sonne ved Universitetet i Sør-øst-Norge.

Høsten 2020 ble det lansert en egen veileder for håndtering av rasisme og diskriminering i idrettsorganisasjonen. Veilederen skal gjøre det lettere å si ifra om rasisme og diskriminering. Den skal også gjøre det lettere for idrettslag å håndtere slike saker. Følgende prinsipper skal gjelde for håndtering av rasisme og diskriminering:

- Idretten skal alltid reagere på rasisme og diskriminering.
- Alle i idretten har et ansvar når de hører, ser eller registrerer rasisme og diskriminering. Hvis du ikke reagerer, støtter du i praksis handlingen.
- Det er konsekvensen av handlingen som avgjør om den er rasistisk eller diskriminerende. Det trenger ikke være et rasistisk motiv bak handlingen.
- Alle henvendelser om rasisme og diskriminering skal tas alvorlig.
- Rasisme og diskriminering skal alltid får en reaksjon. Denne vil variere, blant annet etter alvorlighetsgrad og om det er en gjentakelse.
- Idretten skal ta vare på alle involverte, og legge til rette for at håndteringen av saken ikke fører til unødvendig påkjenning for dem som opplever eller rapporterer om rasisme eller diskriminering.
- Idretten har et særlig ansvar for at den som har opplevd rasisme eller diskriminering opplever trygghet for å kunne fortsette med sin deltakelse i idretten.

Arbeidet mot homohets

Alle skal ha like rettigheter uavhengig av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk.

Homofile, lesbiske, bifile og transpersoner (lhbt-personer) skal kunne leve åpent og ikke bli diskriminert. Regjeringen har som mål å styrke lesbiske, homofile, bifile og transpersoners rettigheter og motarbeide diskriminering som skjer med bakgrunn i seksuell orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk.

I kraft av den posisjonen idrett har som fellesskapsarena i samfunnet vårt er det avgjørende at det er trygt å delta i idrett uavhengig av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk. Alle skal vite at de kan være akkurat den de er.

Norges idrettsforbunds tok for alvor tak i problemstillingene i 2007 gjennom prosjektet "Med idretten mot homohets". I dag inngår arbeidet på dette området i det ordinære verdiarbeidet i idrettsorganisasjonen. Det praktiseres nulltoleranse for homohets. Det betyr at det skal reageres mot homohets på alle nivåer i idrettsorganisasjonen.

Trenere og ledere skal gi tydelig signal om at idrettslaget tar avstand fra homohets og annen diskriminering. De skal ikke være nøytrale til slike handlinger. Dersom man ikke tar tydelig avstand, kommuniserer man til utøverne at det er akseptert.

Det er avgjørende med åpenhet omkring temaet. Homohets har gode vilkår dersom man behandler det som tabu. Når man snakker åpent om temaet gir det et tydelig signal til alle om at idrett skal være for alle, uavhengig av seksuell orientering.

4.2 Styrke ordningen Inkludering i idrettslag

På oppdrag fra Kulturdepartementet har Ideas2evidence evaluert ordningen for perioden 2013–2019.¹² Evalueringen viser at ordningens treffsikkerhet ikke er god nok og at effekten av tilskuddet varierer.

Kulturdepartementet vil derfor gjøre noen endringer i tilskuddsordningen for å styrke måloppnåelsen. Ordningen blir utvidet med flere kommuner som har stor innvandrerbefolkning og mange lavinntektsfamilier. Det vil etableres tydeligere kriterier for måloppnåelse. Samtidig vil saksgang og rapporteringskrav forenkles.

Aktivitetsguide blir tilskuddsberettiget tiltak i ordningen, så lenge tiltaket har 50 prosent egenfinansiering fra for eksempel kommune eller idrettslag. Aktivitetsguide har vist seg å være et effektivt inkluderingstiltak i flere kommuner.

Gjennom disse endringene skal ordningen gi et mer effektivt bidrag til en inkluderende idrett. I kombinasjon med grunnstøtteordningene skal Inkludering i idrettslag skape gode rammebetingelser for mangfoldig og inkluderende deltakelse blant barn og ungdom.

For lokalidretten kan også et godt samspill med minoritetsorganisasjoner bidra til å gjøre aktivitetene kjent i målgruppen. Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) og kommuner som forvalter tilskudd til integreringsarbeid i regi av frivillige organisasjoner kan bistå med å skape kontakt og nettverk med aktuelle organisasjoner.

Utvidelse av ordningen til flere kommuner gir behov for å styrke tilskuddet. Regjeringen fordeler 25 mill. kroner til ordningen for 2022. 5 mill. kroner mer enn i 2021.

Fakta

Ordningen Inkludering i idrettslag skal tilrettelegge for at barn og ungdom som står overfor økonomiske og/eller kulturelle barrierer for deltakelse kan delta i idrett/fysisk aktivitet i et idrettslag.

Målgruppene er barn og ungdom med minoritetsbakgrunn og/eller fra familier med vedvarende lavinntekt. Jenter med minoritetsbakgrunn er særlig prioritert. Ordningen retter seg mot idrettslag i utvalgte kommuner med særlige utfordringer knyttet til rekruttering av barn og ungdom.

Eksempel

Tromsø idrettsråd opprettet i 2014 ordningen "Aktivitetsguide". Aktivitetsguiden fungerer som et bindeledd mellom barn og familie på den ene siden og idrettslaget på den andre siden. Aktivitetsguiden følger barnet og foresatte til de første treningene, snakker med treneren, sørger for at nødvendig informasjon blir forstått og sørger for at barnet og foresatte får en forståelse for hva deltakelse i den organiserte idretten innebærer. Siden 2014 har 350 barn i Tromsø blitt med i organisert idrett som følge av den koblingen aktivitetsguiden har bidratt til.

¹² Ideas2evidence, 2020. Evaluering av tilskuddsordningen Inkludering i idrettslag

4.3 Søknadsbasert ordning for mangfolds- og inkluderingsprosjekter

For å kunne skape økt mangfold og inkludering kan det i en del tilfeller være formålstjenlig å gjennomføre konkrete prosjekter med tydelige mål om styrket deltakelse for ulike målgrupper i idrett. Gjennom slike prosjekter kan man høste kunnskap og erfaringer som kan brukes både av de som gjennomfører prosjektene og av andre som legger til rette for idrettsaktivitet.

Regjeringen ønsker å etablere en åpen tidsavgrenset søknadsbasert ordning for tilskudd til mangfolds- og inkluderingsprosjekter i idrett. Prosjektene skal ha mål om å skape varig økt deltakelse i idrett blant følgende målgrupper:

- Barn og ungdom fra lavinntektsfamilier/utsatte familier
- Jenter generelt og minoritetsjenter spesielt
- Barn og ungdom med funksjonsnedsettelse

Økt deltakelse blant disse målgruppene er avgjørende for å kunne realisere mangfoldig og inkluderende deltakelse i idrett. Dette gjelder både i organisert idrett og i egenorganisert idrett og fysisk aktivitet.

Ordningen skal være åpen for organisasjoner, lag og foreninger fra hele landet som organiserer idrett eller fysisk aktivitet for barn og ungdom. Aktører både innenfor og utenfor den organiserte idretten skal kunne søke. Aktuelle søkere kan eksempelvis være idrettskretser, særforbund, idrettsråd, idrettslag, friluftsansasjoner eller aktører som tilrettelegger for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet.

I tillegg til statlig finansiering, legges det opp til bidrag fra private aktører til denne ordningen.

Det vil i løpet av høsten 2021 utarbeides et regelverk for ordningen med kriterier for hvem som kan søke og hvilke type prosjekter som kan motta støtte. Kulturdepartementet vil sørge for følgeforskning på prosjekter for å øke kunnskapen på feltet og kunne innrette fremtidig virkemiddelbruk.

4.4 Oppfølging

- Det fordeles 30 mill. kroner til et treårig krafttak for mangfold og inkludering i idrett.
- Tilskuddsordningen Inkludering i idrettslag gjøres mer treffsikker og styrkes samtidig med 5 mill. kroner i 2022.
- Det vil i løpet av høsten 2021 etableres en tidsavgrenset søknadsbasert tilskuddsordning for mangfolds- og inkluderingsprosjekter.

Utgitt av:
Kulturdepartementet
Bestilling av publikasjoner:
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
www.publikasjoner.dep.no
Telefon: 22 24 00 00
Publikasjoner er også tilgjengelige på:
www.regjeringen.no
Publikasjonskode: V-1028
Omslags- og kapittelillustrasjoner: Siri Marki
Design og ombrekking: Konsis
Trykk: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
08/2021 – Opplag 800

